

for al Oplysning og Derved bliver et for Samfundets No og Sikkerhed faretruende Element. Fra dette Synspunkt betragter jeg denne Sag og tror derfor, at man ikke skal sætte dette Hjendtlige ind, som man vil udtrække ved Betegnelsen Ewangsffkoler, medens man paa den anden Side tager det kildrende Navn af Friskoler, som jo i Virkeligheden ere Betalingsffkoler lige overfor Statens Friskoler, eller i alle Tilfælde ere private Skoler lige overfor den offentlige Skole, hvorimod jeg virkelig ikke fortaar, hvad Udtrykket fri skal sige. Naar man ser den paa, hvorledes vore Forhold have udviklet sig og udvillig sig, tror jeg, man maa indrømme, at den anden Grundbetragtning, hvorfra Lovforslaget gaar ud, nemlig, at vort nuværende offentlige Almuefkolevæsen ikke længere tilfredsstiller de Fordringer, som maa gjøres til det, ogsaa er fuldstændig vel begrundet, og det ligger i forskellig Forhold. Det ligger for det Første i den politiske Udvikling, som fordrer, at den Rindstabs eller den Oplysning, som jeg hellere vil sige, som tidligere kunde være tilstrækkelig, ikke længere er tilstrækkelig, efter at Folket har faaet den store Ret og Magt, som det nu har. At dernæst den hele Udvikling af Arbejdet, af de industrielle Forhold, ogsaa kræver af den Ubemidlede, af den, som maa begynde fræden af, en større Intelligents og Dygtighed end tidligere, og at endelig de store Bevægelser i Samfundet gjøre det nødvendigt, at vi søge at skaffe tilveie en sund og god Folkeoplysning, det tror jeg er fuldstændig erkjendt af de Fleste. At saaledes dette Lovforslag kommer som et Ord i rette Tid, tror jeg, Enhver vil indrømme; om dette Ord er saaledes, at det behager ham, er jo noget Andet. Ser jeg nu her paa selve dette Lovforslag, da er der jo fra flere Sider fremhævet de forskjellige Veie, ad hvilke den høitærede Minister har troet at kunne fremme Almueundervisningen. Naar det ærede Medlem for Præstø Amt (Bojsen) talte om, at der ikke er Fremskridt i denne Sag, thi der er ikke Fremskridt til Frihed, tror jeg, man dog først og fremmest bør spørge: Er det et Fremskridt paa Skolens Omraade eller ikke? Men siger det ærede Medlem: det er en videre Udvikling af Ewangen, og følgerlig et Tilbagefærd, saa er dette kun sandt, hvis Ewangen er skadelig. Men er man først kommen til den Erkendelse, at Ewangen til en vis Grad maa være tilstede, netop i Børnenes Interesse, saa vil man dog ikke kunne sige, at en Udvidelse af Pligten er en Tilbagegang. Den høitærede Minister har nu for det Første søgt at opnaa en saadan bedre Udvikling ved en Forlængelse af den skolepligtige Alder til det 15de Aar — det er ikke Tilfældet, som det ærede Medlem for Præstø Amt sagde, at der er en Forlængelse af 2 Aar, der er kun en Forlængelse af eet Aar, thi den samme Ret, som hidtil har bestaaet til Udskrivning af Skolen med 13 Aars Alderen, skal

fremdeles bestaa, saaledes at Barnet kan udskrives med det 14de Aar. Der er nu ganske vist en stor Vansteligheid. Der er Ingen, der vil negte, at det er en Byrde, der lægges paa den Fattige og Ubemidlede. Der er Tilfælde, hvor det bliver meget haardt og tungt for den Fattige at undvære den Arbeidskraft, som Barnet i den Alder kan hjælpe ham med. Lo Humanitetshensyn staa her lige overfor hinanden. At Barnet paa den ene Side, forudsat at Undervisningen er sund og god, vil have Gavn af at faae en udvidet Undervisning, tror jeg ikke, der er Tvivl om; men paa den anden Side komme Forældrene til at lide derunder. Vansteligheiden bliver altsaa at finde en Veie, hvorigjennem man kan lette det Tryk, som vil komme til at hvile paa Enkelte. Et tidligere høitæret Medlem, som har haft stor og god Del i vort Skolevæsens Udvikling og haft et godt Navn her i Thinget, nemlig Biskop Monrad, har udtalt, at man i den Henseende kunde komme den Fattige til Hjælp ved at give ham saa megen Understøttelse, som vilde kræves, for at han kunde holde Barnet i Skole. Jeg skal ikke indlade mig nærmere derpaa, jeg skal kun udtale, at set fra Skolens Standpunkt, maa en Forlængelse af den skolepligtige Alder ubetinget anses for et Fremskridt, og hvorvidt man kan overvinde de Vansteligheeder, som jeg erkjender ere forbundne dermed, er Noget, jeg tror kan være Genstand for nærmere Undersøgelse. Der er imidlertid en anden Side, som den høitærede Minister ogsaa har antydet, og hvorigjennem man vil kunne bevirke en fyldigere Udvikling af Almuefkolet, og jeg maa tilføje, at jeg fra mit Stæde lægger noget større Vægt paa dette Punkt end paa det første. Det er nemlig en bedre og fyldigere Undervisning for den yngste Klasse. Saaledes som Sagen er tænkt ordnet efter Lovforslaget, skal altsaa Klasse have Undervisning hver Dag i Winterhalvaaret, og yngste Klasse hver Dag i Sommerhalvaaret foruden i to Ugedage om Vinteren. Jeg vilde nu ønske, at man kunde naae til, at Børnene i det Mindste indtil 10de Aars Alderen kunde faae Undervisning hver Dag. Det er nemlig min Overbevisning, at en af de største Hemsko for Udviklingen af Almuefkolet i dens nuværende Skikkelse netop maa søges i den ringe Omfang, der efter Forholdene maa gives den yngste Klasse. Læreren bliver fortrinnsvis nødt til at beskæftige sig med den altsaa Klasse, naar Børnene ere samlede; men netop med Hensyn til den yngste Klasse gjælder det jo, om at tilberede Jorden, som det hedder, og at fremfalde, hvad den foreliggende Lovs Modstandere saa ofte have argeret, nemlig den aandelige Bækkelse, der ikke kan komme til sin Ret, saaledes som Almuefkolet nu er indrettet. Det gjælder om at vække Barnets Modtagelighed for at lære, at vække hans Sjæl saaledes, at han griber med Lyst den Næring, der bydes ham og bydes ham saaledes,